

En amerikansk røst Slik skulle De Nåde for venn og fiende Opprust Tyskland på tross ha talt hr. Torp

Robert F. L. Sikes, som er medlem av representanthuset i USA, krever umiddelbar opprustning av Tyskland. I representanthusets utvalg for militære saker sa han: «Vi burde oppruste Tyskland så snart som mulig uansett om det behager franskmennene og uansett om det behager russerne. Østtyskerne har be- kjempet stridsvognene med bare knyttnevene. Vesttysklands opprustning skulle vise dem at hjelpen er på vei. Men det skulle lede til ennå mere: De amerikanske troppene skulle få allierte som er garantert kampduelige. Tysk-

land byr verden en kraftkilde mot kommunismen. Det er på tide at denne kraft tas vare på, for allerede idag kunne vi komme til å stå farlig ensomme. Om en tredje verdens- krig skulle bryte ut, ville det bli amerikanske tropper som måtte stille seg opp mot den røde floden. Vi kan imidlertid ikke forsvare Europa alene, men sammen med tyske divi- sjoner skulle hele Europa bli rett i ryggen — aldeles uan- sett hva det idag gjør gjel- dende».

Og dette sies å være den alminnelige amerikanske syn på stillingen.

Kjære Kronprins Olav. Når jeg i dag har den ære, som Norges statsminister, å gratulere Dem på Deres 50 års dag, så skyldes dette ikke min fortjeneste.

De husker ganske sikkert, Deres Kongelige Høyhet, at jeg og det parti jeg representerer alltid var mot Kongehuset og kongefjesket. Vi lo av dette borgerlige sludder. Vi nektet å være med på bevilgninger til det Kongelige Hus og ønsket ikke på Deres 21 års dag å ta av statskassen til Deres seil- sport. Ja, slik var vi.

Norges forsvar så vi på som pesten. Det var borgerskapets og krigsprofitørenes redskap. Det kunne brukes til å underkue arbeiderklas- sen og eventuelt slå ned en bolsjevik-oppstand satt i scene av meg og mine medarbeidere. Derfor nektet vi selv militærtjeneste og satte i gang forsvarsfiendtlig agi- tasjon blant soldatene. Vi ble mildt straffet for dette og ført i triumftog når vi slapp ut (og inn på Stortinget, hvor man måtte vente på vår løslatelse).

Da 9. april 1940 kom hadde vi fullbrakt vårt mål. For- svaret var totalt ødelagt. Ja, selve forsvarsviljen var også knekket. Grunnen til at vi ikke ønsket Norge beredt var at vi opprinnelig ville legge det åpent for Sovjet, da vi ønsket landet innlemmet som en republikk. Vi bekjente oss til Marx's geniale lære og hadde dette i vårt program. Den tysk-russiske pakt ødela våre planer, da folkeopinionen i forbindelse med vinterkrigen i Finnland snudde. Vi prøvet så å hjelpe oss populære ved å hjelpe Finnland og pådro oss Stalins raseri.

Det kapitalistiske Eng- land som vi hatet, da det var Sovjets hovedfiende, ble drevet ut av Frankrike som truet med å gå ut av krigen, til å angripe Norge. Formå-

Forts. side 8

I «Farmand» for 4. juli 1953 finner vi følgende inn- legg fra Hundeevisens redak- tor, Anders Lange:

Ekteparet Rosenberg ble dømt til døden for atomspio- nasje i en verden hvor Sovjet- Russland tydelig utpeker seg som dens nye erobrer-aspir- rant med et system hvor statskapitalismen er gjennom- ført til det minste komma. Det folk som Rosenberg-ekte- paret spionerte mot har underholdt den vest-europe- iske verden med sine spare- penger og sine sønners blod i strømmevis helt til idag og imorgen.

Men Sovet-Unionens disip- ler i den samme verden lager seg om til talsmenn for nå- den, mens nåden i deres eget politiske manifest (det kommunistiske), i deres eget fedreland, er en latterlig svakhet tilhørende levninger

av borgerskapets råtnende ånd.

Men allikevel, og tross at disippelbladet «Friheten» like så uforsonlig og pågående som «Dagbladet» har forlangt NS-folk henrettet, har disse to blad formådd å prege hele den norske dagspressens inn- stilling overfor amerikanerne — våre hjelpere i alt —, slik at eksekveringen av døds- dommen er blitt til en kom- munistisk propagandaseir og- så i Norge.

Selv Gabriel Moseid — den mest uredde mann etter kri- gen i Stortinget, er blitt tjener for den kommunistiske ver- denspropaganda. Men Mosteid har rent mel i posen fordi han like hardt har arbeidet for å få NS-folk benådet. Vårt folks etterkrigshistorie vrim- ler av Rosenbergtilfeller, men da passet det ikke kommu- nistene å opptre som verdens- samvittighet.

Anders Lange.

Den koreanske tragedie

Uhyggelige tall

Skal det bli fred i Korea på grunnlag av status quo? Eller skal Syngman Rhee få den nødvendige hjelp til å forene Korea etter de uhyggelige ofre? Dette er spørsmål, som beskjefter hele verden. En fred uten et forenet Korea betraktes av mange som et nederlag for FN og for USA. og alle får i hvert fall høre at sørkoreanerne er fortvilet. De spør: Er det for en slik fred at minst 5 mill. sørkoreanere er døde og det dobbelte antall gjort hjemløse?

«Kieler Nachrichten» kan i tilslutning til dette meddele, at av Nordkoreanernes 8 mill. mennesker er idag bare 5 mill. i live. De andre har sul- tet eller frosset ihjel, er blitt drept eller omkommet i granat- og bomberegnet. Nesten halvparten av bebyggelsen er

ødelagt. Syd-Koreas stilling er ikke meget bedre. Av Syd- Koreas 20 mill. mennesker har krigen likvidert 1 mill. av sivilbefolkningen. Omtrent fjerdedelen av de overlevende har ikke tak over hodet, for av mere enn 600 000 bolighus finnes bare aske og grushau- ger igjen. Seoul, den sydkore- anske hovedstad, er til 80 pct. ubeboelig. Krigen har gjort 10 mill. mennesker hjemløse. Hundretusener av barn strei- fer omkring på veiene eller er internert. . . . 300 000 krigs- enker må forsøke å klare seg uten statens hjelp. 15 000 krøplinger mangler proteser. Alt i alt har Koreakrigen kos- tet 5 mill. mennesker livet. Og Morgenstillhetens land er forvandlet til dødsstillhetens land. . . . .»

«Bak jernteppet i Tele- grafverket»

Det er et gammelt ord som sier at hvis en lenge nok be- skylder en mann for å være tyv, så blir han det kanskje. Slik gikk det til at jeg kom inn i N. S. Ja, frøken Haar-

berg, De spurte en gang i 1945 en dame om hvordan hun som var så intelligent kunne gå inn i N. S. Hun svarte Dem antakelig nokså

Forts. side 8

Vi løfter glasset og hyller dem!

av
Spectator

Menneskene trenger glede og fest. Ikke minst i våre dager. Her går vi omkring og klager over varmen, skattene og alle slags avgifter. Leser i bladene om kald krig og varm krig, jordskjelv og re- volusjoner, blodige kamper i Korea, Indo-China og Malaya, om hengte Mau-Mau heime- frontmenn nede i Kenya og om knekten Syngman Rhee. Og vi leser og hører om skutte arbeidere i Østtyskland og Polen, — enda Hitler er død og borte. — Henrettelser i den elektriske stol, dysenteri og Hallesby.

For en verden vi lever i! tenker vi — og blir sure og grinete og får rynker både i ansiktet og på sjelen.

Nei, festkledde, feststemte og festglade mennesker, vin, taler og sang og hurra for meg — gjerne piker også — det er det tiden trenger.

Det er derfor rosverdig at regjeringa nå og da nytter hovedet til å kringkaste noen av sine fester, så mannen i gata får være med på moroa han også. Det vitner om omsorg for folket, om sant demokratiske sinnelag hos de styrende. Det er bare det at slike sen- dinger er alt for sjeldne. Det måtte la seg ordne med én helst to ukentlige sendinger fra slike fester. Fostervoll kunne uten skade sjalte ut en god del av det musikksproytet han plager oss med. Beetho- wens symfonier f. eks.

Omkring i de tusen hjem kunne de sitte med et glass fluidum fra våre nasjo- nale skogen eller hvis det ble fro dyrt, med en krukke ekte norsk heimebrent og skåle de også, kose seg ved bjelleklan- gen og humre til de gode, vit-

Forts. side 8

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør:
Finn Brun Knudsen.
Telefon 55 76 56. Postboks 1407.

Forsvaret og de ubrukte krefter

Det lar seg ikke skjule, at det rår en viss mistillit til vårt forsvarsberedskap. Det er vel og bra at en og annen høyere NATO-offiser kommer på lynvisitt og sier mange vakre ord om vårt forsvar, men det er ikke nok. Guttene, som har slitt seg gjennom den lange tjenestetid, kommer skuffet hjem og sier, at de lite har lært. Soldatmateriellet er sikkert bra nok, og viljen er like sikkert tilstede — til å begynne med i hvertfall. Våpnene er også så vidt vi forstår brukbare, men det er opplæringen det skorter på. Svakheten ligger altså hos befalet.

Dengang de radikale og sosialistiske partier i stortinget planmessig la vårt forsvar øde, søkte vårt solide over- og underbefal over i civile erhverv. De var ikke ønsket lenger og fremtidsutsiktene var langtfra lyse. Så fikk vi krigen, okkupasjonen og den fatale tiden som fulgte, da det gamle befalet ble satt utenfor og nye koster skulle til å feie. Det ble bare støv, fordi de ikke hadde selv de mest elementære forutsetninger for å bygge opp et virkelig forsvar. Riktignok hadde endel av de nye koster vært i Sverige eller hadde kjedet seg halvt ihjel i Skotland, men det ble ikke noe befalet av det. Våpenkunsten er nå så spesialisert, at den krever sin mann fullt ut, og han må også ha visse forutsetninger av mere almen art for å kunne bli en personlighet foran fronten. Og vi vet, at hvis noen forsøker seg litt med «drill» etter gammelt og velkjent mønster, da blir de straks satt på plass. Vi skal ikke ha noe prøysseri her i gården. Det er visst det, som kalles demokratisk våpenopplæring.

Befalsmangelen er vårt forsvars Achilleshæl, og da melder spørsmålet seg: Hvorfor ikke ta inn igjen i tjenesten dem, som ble satt utenfor i 1945? De fleste av dem er nasjonalt bevisste befalingsmenn, som i 1940 gjorde hva de kunne av de vrakrester som det brukne geværs menn hadde etterlatt seg. Og de har erfaringen og forutsetningene for å lære opp mannskapene.

Da endringene i lov om rettighetstap var oppe til behandling i odelstinget 8. mai i år, rettet Stavang en anmodning til departementet om å «sjå på om det ikkje er en del av dei dømde, som burde få tilbake disse rettane slik at landet kunne dra seg nytte av kunnskapane og arbeidsevna deira og dei sjølv kunne ha den gleden å få yta arbeid for landet». Han fikk tilslutning av L yn g, som trodde at det ville være riktig: «Jeg har selv vært borti tilfelle hvor det ville være naturlig. Det kan ikke reguleres ved en generell bestemmelse av denne art. Det må, så vidt jeg skjønner, i tilfelle være Forsvarsdepartementet som gjeninnsetter vedkommende. Men jeg tror at hr. Stavang har rett i at den adgang departementet selvfølgelig har, i visse unntakstilfelle bør brukes».

Det ble ikke sagt noe mer om dette i Odelstinget ved denne leilighet, men saken er reist, og da går vi ut fra at vedkommende departement ikke sitter den overhørig. Vi har kjennskap til at mange djerpe og kunnskapsrike befalingsmenn idag går for lut og kaldt vann i erhverv som ikke har noe med deres utdannelse å gjøre. De er av den typen som brenner etter å komme inn i forsvarstjenesten igjen for der å bruke sine kunnskaper og evner. Men vi vet også at ethvert forsøk på å komme inn i aktiv tjeneste er blitt avvist, og selv en skarpe kantorgel i forsvarstjenesten forholdes dem, mens det er en skrikende mangel på brukbart befalet. At dette ikke er rasjonelt, vil enhver forstå, men det er samtidig uhyrlig og utslag av den samme hysteri som gjorde seg gjeldende i 1945. Det bidrar til å svekke forsvarstjenestens anseelse blant den brede masse, som er med og betaler for den ville lek, som desverre er nødvendig i den opprevne verden som vi lever i.

Var det ikke så — for å tale med statsråd Kai Knudsen — «at lovovertridere ikke bør påføres større onder enn nødvendig, og at en spesielt bør være varsom med å ilegge slike straf-

!!

«Hjemmefrontpresten»

En mann, som ellers ikke har vært så nådig når det gjaldt oss tidligere NS-folk, tidligere redaktør av Allers Familiejournal, E. Büiring-Dehli, skriver i Dagbladet:

«Det var ikke mer enn rimelig at vi gikk rundt i en slags ekstase etter frigjøringen i 1945. Vi hadde jo vunnet krigen, riktignok med noen bistand av våre allierte, og vi kunne ikke vente annet enn at seieren måtte gå oss litt til hodet. Vi var fakisk det land som i forhold til folkemengden hadde det største antall helter og den kjensgjødning kunne vi ikke godt finne oss i skulle bli tiett hjel. Det ble den da heller ikke. Vi dannet fangeforeningen, vi skrev bøker om alt det vi hadde utrettet og for sikkerhets skyld ble det arrangert stor utstilling av den illegale presse for å vise hvordan det hele var gjort. Det var ikke en eneste ting vi glemte å fortelle.

Vi var ikke snaue på noen måte, når det gjaldt å fremheve oss selv og våre store gjerninger. Det kunne muligens ha vært rimelig å dempe det hele noe — først og fremst i respekt for dem som ofret livet. Og dessuten var det vel ingen som hadde gjort mer enn sin simple plikt. Men i seiersrusen var det ikke så lett å holde måte. Og så var det jo så meget som skulle fortelles og berømmes. La gå med det, men når vi nå åtte år etterpå fremdeles ikke er ferdig med det, er det noe forstemmende.

Det er ikke så lenge siden vi kunne lese om et bryllup hvor vielsen var foretatt av «Hjemmefrontpresten N. N.» Hvordan denne tittel skulle forstås var ikke så godt å vite. Var det bare denne ene hjemmefrontprest — eller var det flere som hadde rimelig krav på denne noe selvsomme tittel?

Sant å si er vi ikke så veldig interessert i å få rede på det. Det var vammelt nok som det var.»

fer som kan øke vanskelighetene for en domfelt som etter å ha sonet sin straff prøver på å tilpasse seg samfunnslivet igjen.»

Vi tar disse ord til inntekt også for det syn, at de gamle, prøvede befalingsmenn nå snart må bli å se foran troppene igjen. For samfunnslivet — er ikke også forsvarstjenesten en del av dette?

Når man får spise kirsebær

med de store, så er alt vel og bra. Jeg erindrer fra tiden før arbeiderpartiet hadde makten i statsstyret, at Nygaardsvold ved enhver budgettdebatt, steg opp på talerstolen for å få redusert apanasjen til Kongehuset. Det var en «livssak for partiet» å få redusert utgiftene dit. Men etter okkupasjonen, da herrerne hadde vært over i England og fått skiftet dresser så skiftet de også meninger. Nå er apanasjen nærmest for liten. Og festen holdes det med kortere eller lengere mellomrom på Akershus slott som staten (folket) betaler. Nå er det ikke måte på godlåt, bare de gutta, som før okkupasjonen var militærnektene m. m., får «spise kirsebær med de store», så går det.

Jeg er sikker på at Kronprinsparet «falte seg», når de ved festen var flankert av elektriker Oskar Torp og frue. Al den svada som falt ved samme anledning vil jeg ikke engang komme inn på. Men om det jo ved et festbord. Men om det stikker svært dypt er en annen sak? Og hva deres velgere synes om dem, nå og før, gir de blaffen i.

Mens de borgerlige hadde statsledelsen ville slike karer hverken synge Nasjonalsangen eller rope hurra den 17. mai. Men nå! Nå er landet vårt! Nå har pipa fått en ganske annen lyd. Slik er det, når bare gutta kommer dit de vil. Liv og lære er det liten harmoni med.

Argus.

!!

GERHARDSSEN SA —

Under debatten i stortinget om interpellasjonen angående stortingsmenns underskrift på adressen om svensk gransking av rettsoppgjøret sa Gerhardsen noe om at landsvikene fikk se til å glemme det som hadde hendt dem og holde ro omkring rettsoppgjøret. Men han og de som hadde vært utsatt for overfallsmennene og deres hjelpere hertilands, kunde de glemme!

Jeg skal nok holde meg borte fra det juridiske grunnlag for «landsvikernes» og «patriotenes» dommer og fengselsopphold. Jeg skal bare bringe Gerhardsens sammenligning et skritt videre. Da Gerhardsen og hans gelikere kom ut fra fangenskapet ble de mottatt med jubel av hele folket. De fikk blomster, ja kanskje øl og dram, og ministertaburetter og dommersæter og embeder sto ferdige så det var bare å klyve opp og hente belønninger og store gasjer og sitte der med all makt og myndighet. Da «landsvikernes» kom ut, da var alle dører stengt og da var det iskulde. «Landsvikernes» hadde ikke som «patriotene» kvalifisert seg i fengslene for noe embede. Nei, de fikk ikke engang gjøre det som de fra før var kvalifisert for. Ve de overvundne. Men — just i seieren bor forliset.

A. F.

«Den fremmede okkupasjonsmakt skal beskytte sin Quisling-regjering mot arbeiderne», heter det i sosialistpressens omtale av forholdene i Østtyskland omkring begynnelsen av juli. Quisling-regjering? Det skal altså være noe nedverdiggende, et skjeldsord. Men er ikke også Adenauers Bonn-regjering en Quisling-regjering, en regjering i et okkupert land? Og med Adenauers regjering har da Torp-regjeringen opptatt diplomatisk forbinnelse!

La det nå engang bli slutt på skjeldsordene i forbinnelse med Quisling og hans regjering. Enhver regjering i et okkupert land skal altså være en «Quisling-regjering», og da får man dele æren og nedverdiggelsen likt. Hva ville ha skjedd, hvis ikke Quisling i vår fornedrelsestilstand hadde stablet en regjering på bene til å ta seg av landets indre styre etter de over hals og hode rømte forrædere mot det norske folks velferd? Vi behøver vel ikke å svare.

Engang — og det varer vel ikke så lenge nå — vil det norske folk få vite den hele og fulle sannhet om det som skjedde i 1940 og om den virkelige skyld for all elendigheiten. Og da vil også Quisling få sin oppreisning. I påvente av dette bør sosialistpressen være varsom med sine skjeldsord. Riktignok har vi på den annen side ennå for små midler til å svare, så det høres over det ganske land, men sannheten lar seg ikke dolge ved forloyethet i det lange løp, og da skal vi presentere det brukne geværs menn regningen med renter og rentes rente. Det blir ikke noe behagelig oppgjør, men det er nødvendig.

!!

GUNDERSSEN SA —

Ifølge et avisreferat sa Gundersen ved sin fratredelse som justisminister: Kan de (landsvikernes) glemme, så skal vi det også.

Man må da spørre: Mente eksjustisministeren at han har gjort disse «landsvikernes» urett ettersom det er noe som de må legge godviljen til og glemme. Og hva skal de glemme. Den strenge, men rettferdige dom? Eller behandlingen i varetekt, fengselsoppholdet eller konsentrasjonsleirene? Eller kanskje er det Gundersen selv?

Nei, Gundersen er uforglemmelig.

Rosenberg — Skancke

Tross alle anstrengelser og organiserte protester er spionekteparret Ethel og Julius Rosenberg henrettet.

«Vi lever i et militærdiktatur, som skjuler seg i sivile klær», uttalte forsvareren, da alt var tapt, og han fortsatte: «Jeg vet ikke hva slags dyr det er, jeg har med å gjøre, men jeg er overbevist om at det er dyr. Det er min personlige mening og jeg ønsker at hele verden skal vite det. Den amerikanske regjeringens oppførelse i denne sak viser at regjeringens medlemmer opptrer langt mere barbarisk enn nazistene gjorde da de hadde makten i Tyskland. Det må nå stå klart for hele verden. . . Det amerikanske demokrati er død sammen med Rosenbergs».

«Vårt lands samvittighet skjuler seg, fordi vi har latt lidenskapens røster drukne barmhjertighetens indre stemme», sa fru Helen Sobell, gift med Morton Sobell som ble dømt for delaktighet i atomspionasjen og fikk 30 års fengsel. Hun opptrådte foran Det hvite hus.

Disse og lignende uttalelser går på rundgang i pressen og slukes raskt. Vi skal ikke blande oss i koret. Rosenbergs ble dømt av den lovlige ameri-

Minnesmerker

«La ofrene i Trandumskogen få et verdig minnesmerke!»

Dette opprop i Aftenp.s aftenr. 5. febr. minnet meg om hva en reisende — som jeg kom i tale med i 1950 — sa: «Jeg reiste en del i frigjøringsdagene, men jeg så ikke pøbelen så fæl noe sted som ved en stasjon på Romerike. Der drev den og tok med seg NS-kvinner og kjørte dem til Trandum, for at de skulle se på likgraving. Jeg fikk det bestemte inntrykk at det ble gjort

kanskje rett — ikke på provisoriske anordninger laget av en regjering i fremmed land. Det er således ikke tvil om rettsgrunnlaget.

Vi må uvilkårlig tenke på professor Ragnar Skancke so ble dødsoffer for det politiske rettsoppgjør i Norge. For ham var det ikke slike varme talsmenn. Han og hans forsvarer sto ensomme overfor kravet på dødsdom, og denne ble bekreftet ved kongens rådsbord. Men da tiet verdensopinionen. Han hadde ikke de rette bakmenn. Han var en ensom mann overfor massenes rop om korsfestelse. Og diktaturets menn dømte ham fra livet. «Jeg vet ikke hva slags dyr det er, men jeg er overbevist om at det er dyr», sa Rosenbergs forsvarer. Hos oss ble det bare stillhet — en truende stillhet.

Prm.

med en klar hensikt, nemlig så folk skulle tro det var NS-folks skyld at de likene lå der oppe, og ikke skjønne at det var regjeringens skyld.»

Jeg mener denne mannen tenkte riktig.

I det senere har Nasjonalmonumentet over krigens ofre vært drøftet en del.

Jeg mener vi bør støtte begge disse tiltak, så minnesmerkene blir så store som mulig, for når det har gått en tid og sannheten ikke lenger lar seg skjule, og folk begynner å få igjen vettet, vil disse monumenter bli stående til minne om en uansvarlig regjering — til skrekk og advarsel for fremtiden.

*

«Krigsenke, som i Aftenp. aftenr. 2.6. 53 i «Lesernes mening» ber om mat Nasjonalmonumentet må bli reist snart, sier til slutt: «Jeg vil også rette en henvendelse til de av våre myndigheter det sorterer under, la flaggene bli heist på halv stang hver 8. mai!»

I dette ønske må vi også karftig støtte «Krigsenke». Ja, det må bli ikke bare et ønske, men et forlangende, for etter min mening innledet 8. mai 1945 den grusomste og simpleste forbrytelse i Norges historie, — den som kalles for — et rettsoppgjør.

Jon Vangen.

Hvor er de unge?

Jeg traff noen av våre unge. De hadde vært ivrige under okkupasjonen og ofret megen tid på NS-arbeidet. De hørte opprinnelig til det teoretiske Fedrelandslaget, som gjerne snakket, men ikke handlet, og da alvorret kom og det ble krevet handling av hver enkelt, fant de sin selvfølgelige plass i NS.

Så kom «freden», og de ble en etter en samlet opp og sendt i konsentrasjonsleir under bevoktning av regjeringens kommunisttropper. De greide seg bra og tok dagene som de kom. Og så ble de sluppet ut i samfunnet igjen ribbet for alt. Da hadde de bare en interesse og det var å klare seg selv og skape seg en fremtid. Ut av landet kunne de ikke komme og så var det å innrette seg deretter. Er det så noe å undres over at de ble bitre og kyniske?

Jeg traff noen av dem forleden og spurte dem om de kjente noe til vårt forbund og vår avis. Nei, det gjorde de ikke. De hadde nok med å livberge seg. Men tenker Dere ikke på æresoppreisning da, spurte jeg. — Æresoppreisning? — Ja, dere skal da leve videre i samfunnet. — Nei, de hadde ikke gjort noe galt og hadde derfor ikke behov for hverken æresoppreisning eller stemmerett. Hvem skulle de forøvrig stemme på blant alle dem som hadde forfulgt dem? — Nei, jeg kunne ikke svare på det, men forsøkte dette med æresoppreisning. — Skal vi søke oppreisning hos tyskarbeidernes forsvarere og Skanckes mordere, var svaret. — Og jeg hadde ikke noe å si til det.

Men etterpå har jeg tenkt meget på de unges problemer. Det er begått en blodig urett mot dem og de står uten holdepunkter. Jeg ber derfor Forbundet om i dets uegen-

SPØRSMÅL:

Jeg hørte i kringkastingen om avdukingen av minnesmerket over Roosevelt.

En av talerne sa: «Det var synd at Roosevelt døde før han fikk se resultatene av sitt verk både i Europa og i Asia».

Jeg er fullstendig enig. Det kunne han hatt godt av — istedenfor å stikke av og overlate vanskelighetene til andre. Amerikanerne fordømmer også hans verk idag.

Men: Hvem var det som sa dette?

Jon Vangen.

nyttige og idealbetonte arbeide å søke kontakt med disse unge som er forsømt av partisamfunnet idag, men som er verdifulle for fellesskapet og som ikke fortsatt må gå for lut og kalt vatn. Jeg har sett dem motta et formularbrev om at de har fått stemmerett. De kaster det hånlige vekke og sier at denslags godtar de ikke og vil aldri komme til å benytte en stemmerett gitt av «nåde».

Hva skal vi så gjøre? Gi meg et svar på dette, for det er blitt noe av et samvittighetsspørsmål for meg i dette av fellesprogrammets spekulanter forhutlede samfunn.

Axel.

Her har vi et eksempel til overveielse: I det mørke Afrika er det en stamme som har funnet en måte å legge bånd på de altfor ordrike talere ved råds møtene. Den har en regel om at enhver tale skal holdes stående på ett ben! Hva sier f. eks. hr. Lavik eller hr. Oksvik?

UKENS KRONIKK

HVORFOR BLIR RUSSENE I ØSTERRIKE?

Snart sagt utallige ganger har de vestallierte forsøkt å bevege russerne til å gå med på en fredsslutning med Østerrike, men hittil forgjeves. Hvorfor blir så russerne i Østerrike? En korrespondent til Stockholms-Tidningen søker å besvare det og vi skal gi et utdrag av hans svar.

Fra den eneste skyskraper som finnes i Wien kan man se ut over det 60 km. brede bånd som skiller østerriksk land fra jernteppet og Ungarn. Det er et viktig bånd, for der ligger praktisk talt all kjent olje i Østerrike og fra skyskraperen kan man se utover en skog av boretårn som dag og natt pumper olje i russiske tankvogner. Disse står i rekke og rad på jernbanestasjonene i Østre Wien og på stasjonene i den russiske zonen. Nesten all oljen går østover. Det lille som østerrikerne får av sin egen olje, må de kjøpe dyrt av russerne, som ved okkupasjonen la beslag på hele oljeindustrien og oljekildene ut fra den forklaring at det var tysk eiendom. Oljen var før russernes innmarsj blitt eksploiert med måtehold på lengere sikt, men russerne har gjort det nederøsterrikske oljefelt loddent av boretårn og utnytter hensynsløst kildene ut fra den parole, at ingen vet hvor lenge de blir der.

Er det da oljen som gjør at russerne

ikke vil forlate Østerrike? Nei, svarer folk i Wien. Oljen er visselig viktig for russerne og hvor meget de tar ut av den, det vet man ikke, da det omgis med hemmelighetsfullhet. Men så meget vet man, at den østerrikske oljeproduksjon er en bagatell av Sovjets hele oljeproduksjon. Var det bare for oljen, skulle Østerrike med USA's hjelp betale noen hundre millioner dollars til russerne, så de for de pengene kunne kjøpe olje lettere enn fra de østerrikske kilder. Østerrike ville betale med glede for å bli kvitt russerne, men det vil russerne ikke. Det er nok noe annet som gjør at de blir.

Men det er heller ikke håpet om å kunne gjøre sin zone pålitelig kommunistisk som holder russerne tilbake. Riktignok gjør de propaganda i stor stil for kommunismen og radioen i Østwien må hver dag la russerne drive en times propaganda. De utnytter også de østerrikske myndigheters uvilje til å satse penger for bygg av skoler, industri og annet i sovjetsonen og peker på at alt som gjøres, blir gjort av russerne selv. Og om det enn ikke blir så meget, har østerrikerne og

de vestallierte vært bekymret over disse problemer og har i et par år forhandlet med russerne om utbygging av kraftverket i Ybbs-Persenbeug i Nedreøsterrike for å øke sysselsettingen i dette område. Men Wienerregjeringen satte som vilkår at russerne først skulle overlate de beslaglagte kraftverker til Østerrike. Det er nå skjedd og utbyggingen kan begynne.

Nei, sier østerrikerne. Det er ikke oljen og heller ikke industrien, som gjør at russerne blir. Det er militære hensyn som gjør det. Den russiske zonen i Østerrike er et ideelt oppmarsjområde — mot Ungarn og Tsjekoslovakia ved uroligheter der, mot Jugoslavia og mot vest over de andre tre zonene ved en krig. — Landet er flatt og lett fremkommelig for tung forband, veier og broer finnes i mengde, og om de sprenges er de lett å erstatte. For en tung kjempearme er landet en fin base.

Altså: russerne blir. De kan nok i småting være ettergivende, men det virkelig viktige beholder de: de militære posisjoner — og der hvor det er militært viktig — de industrielle stil-

lingene. Men kan da østerrikerne under slike forhold være optimister, har de noen fremtidstro? Selv sier de fleste at de er optimister. Og de ser ut til å være det også. Wiens ansikt er gladere og lysere enn man kan vente det etter 15 års okkupasjon og det østerrikske lynne gjør man ikke lett kål på. Men det er noen tall som er talende: Mere enn 60 pct. av alle familjer i Wien er barnløse. For hvert barn som fødes i Wien dør to mennesker. Den biologiske balansen i Wien krever tre barn pr. familie for ikke å svikte. Den har allerede sviktet alvorlig. Det skyldes boligforholdene, sier kommunalpolitikere. Mere enn 80 pct. av boligene i Wien er meget små, med ett rom og kjøkken. De har ikke toalettrom i boligen. 80 pct. må hente vann utenfor boligen og like mange er uten baderom. I slike boliger skaffer folk seg ikke barn. Det skyldes også dyp pessimisme for fremtiden, sier de som ikke tror at boligforholdene er avgjørende. Men den dag russerne lar sine armeer rømme Østerrike og går med på østerrikerne og de vestalliertes fredsoverenskomst — det må koste Østerrike aldri så meget — da skal man få se at forholdene forandrer seg. Da får man også se flere barn på Wiens gater.

La oss få sannheten frem Krigsfangene Den Trojanske hesten

Av Fredrik J. Geddebro

Slik som jødene — for å villed og vinne de kristne — gjerne vil fremheve, at Jesus var jøde — skjønt de mellom deres egne ringeakter ham og kaller ham sinnssyk — så er det enhver kristens plikt — så snart det kommer til hans kjennskap — å videre gjøre kjent den her følgende dokumentariske karakteristikk av Jesus Kristus, fremsatt av en romersk embetsmann, som hadde sett og talt med ham.

Det er blitt hevdet i alminnelighet, at den i menneskelig inkarnasjon åpenbarte Jesus av Nazareth var lys og blond med et åpent ansikt, som absolut intet hadde tilfelles med jødene, som vi kjenner dem. Men langt mere verd enn denne fastgrodde antakelse er det, at der i Roms bibliotek finnes et originalt brev skrevet av den kjente landshøvding i Palestina, Pontius Pilatus. Kopier av dette brev er bl. a. oppbevart i Kongressens Bibliotek i Washington, D. C. i U. S. A. Brevet har i oversettelse følgende ordlyd:

Til Tiberias Cæsar: —

En ung mann, som med ydmyk salvelse preker en ny lov og lære er begynt å opp- tre i Galilæa. Fra først av var jeg redd for, at hans plan var, å opphisse folket mot romerne. Men denne frykt forsvant snart, idet jeg har funnet ut, at denne Jesus fra Nazareth, taler mer som en venn av romerne enn av jødene. En dag oppdaget jeg en ung mann, som sto lenet opp mot et tre og talte rolig til den menneskemengde, som hadde samlet seg om ham. Jeg ble fortalt, at det var Jesus, hvilket jeg også med letthet selv kunne ha gjettet meg til — for det var en stor forskjell mellom ham og de, som sto og lyttet til ham. Hans gyllenblonde hår og skjegg ga hans utseende et himmelsk preg. Han så ut til å være omkring 30 år gl. Aldri har jeg sett et skjønnere og klarere ansikt. Og hvilken kontrast der var mellom ham og hans tilhørere med deres sorte skjeggvekst og gulbrune hudfarge!

Jeg ville ikke avbryte ham med min nærværelse og fortsatte min gang. Men jeg ga tegn til min sekretær om å slutte seg til lyttergruppen. Etterpå ga min sekretær rapport om, at med all hva han hadde lest i alle filosofers og tenkeres verker, så hadde han

aldri lest noe, som kunne sammenlignes med Jesu lære. Han fortalte, at Jesus hverken var opprørt eller opphisset, hvorfor vi ble enige om å yte ham vår beskyttelse på den måte, at han fikk frihet til å tale og handle, å samle folk og tale til dem, som han ville. Men denne ubegrensede frihet irriterte jødene — ikke de fattige men de rike og mektige jøder.

Senere skrev jeg til Jesus og utba meg et interview med ham i prætoriet, og han kom også.

Da Nazaræeren viste seg, kom jeg like fra min morgentur. Og da jeg vendte ansiktet mot ham, så var det som om mine føtter var festet til marmorflisene med jernhånd, og eg følte en skjelve i alle lemmer som en fortapt synder, skjønt han var fullstendig rolig. Jeg ble stående en tid og beundre denne usedvanlige mann. Det var absolut intet frastøtende ved ham — hverken ved hans skikkelse eller hans opptreden. Men jeg var grepet av ærefrykt ved hans blotte nærværelse. Jeg fortalte ham, at det var en magnetisk likefremhet over ham og hans person, som løftet ham høyt opp over hans tilhørere — såvel som over tidens lærere og filosofer. Alt i alt etterlot han et dypt inntrykk på meg og de andre i kraft av den godhet, likefremhet, ydmykhet og kjærlighet, som likesom utstrålte fra ham. Og hermed, ædle regent, har jeg fremsatt kjennsgjerninger angående Jesus av Nazareth. Jeg har tatt tid til å ta med detaljer og vil tilføye, at en slik mann, selv om han har gjort vann til vin, død til liv, sykdom til helbredelse, stillet stormende bølger, ikke er skyldig i noen forbryterisk handling, som andre har villet ha det til. Vi bør være enige i, at han i sannhet er Guds sønn. —

Deres mest underdanige,
tjener
Pontius Pilatus.

«VÅR HERRERES MØLLE».

Takk for redaksjonsartikkelen i nr. 21. Det var et ord i rette tid og en oppmuntring for mange av oss, som kanskje ikke har hatt nok til å si ifra. Der hvor forloyetheten feirer triumfer, skal det skarpe våpen for å seire. Men vi ler Dem hr. redaktør, om å fortsette som hitil og sette mot i oss alle.

Nils O.

O.r.sakf. Synnøve Stray Fischer skriver i Morgenbladet nr. 136 en artikkel om hjemsendelsen av de tyske krigsfanger og svarer på en forstemmende artikkel av en vred herre i Dagbladet (selvfølgelig). Vi gjengir:

«Jeg skulle tro at her Garmer bare har et ganske lite fåtall med seg når han angriper våre myndigheter for at de nå — 8 år etter frigjøringen — sender noen av de tyske fanger som fremdeles soner etter rettsoppgjøret, tilbake til deres hjemland. Og jeg vil anta at dette fåtall ikke kjenner sin tid og de sterke krefter som stadig er i virksomhet for å fjerne krigens spor og læge dens sår.

Det er ikke til å komme forbi at utviklingen med raske skritt forlot hevnen, hatet og gjengjeldelsen og slo inn på barmhjertighetens og hjelpsomhetens vei når det gjaldt vårt forhold til de tusener av fanger og deres pårørende som fikk tunge byrder å bære etter frigjøringen. Og det er et ubestridelig faktum at der som følge herav hviler en tyngsel over store deler av vårt lands befolkning så lenge vi i våre fengsler og fangeleirer har fanger som soner etter rettsoppgjøret — det være seg norske eller utenlandske. Årsakene til dette er dyptgående, — det er sterke og byggende krefter som bryter seg fram og som ingen hr. Garmer kan stanse. Livet følger nå en gang sine egne lover, — sletter ut og jevner til, — og dette er en av grunnene til at vår Grunnlov åpner adgangen til benådning.

Når myndighetene nå har latt nåde gå for rett, handler de i full overensstemmelse med den utviklingen som har funnet sted her i landet i de siste årene etter frigjøringen. Enhver som følger med i tiden vil også ha merket at myndighetene i denne sak holder takt med utviklingen ute i verden.»

NØDRETT

Det har vært diskutert så mye om nødrett i forbindelse med rettsoppgjøret.

Nøden var der! Regjeringen var «pokka nødt» for å få dømt noen uskyldige, ellers kunne den ikke være sikker på å slippe selv.

Petit.

Et interessant spørsmål som melder seg til oppklaring er dette:

Hvor mange av okkupasjonens dumheter, overgrep, «ideologiske» babbler, ukritisk tyskkopiering og kriminelle forbrytelser skyldes personer som motstanderne hadde sendt inn i Nasjonal Samling og i den kommissariske administrasjon?

Det illegale blad «Krigens gang», en fortsettelse av «Nyhetene fra London», kaster et lys over dette stadig aktuelle spørsmål, som det må være en oppgave for Folk og Land å få oppklart. «Krigens gang» skriver 19.9. 1944:

«Vi må også være klar over at slike private aksjoner (det gjelder massakrer av NS-folk

Fornektelse — eller hva?

Så sent som den 2. august 1952 skriver odelstingspresident C. J. Hambro følgende i en svensk avis angående forholdene i Nord-Norge i 1940 etterat de allierte hadde meddelt at de «trakk» seg:

«Det forelå tre muligheter: att fortsätta kampen, att kapitulera eller att evakuera och resa från Norge. Den första lösningen var av militära skäl utesluten. Att kapitulera, att över huvud diskutera en överenskommelse med tyskarna skulle vara en förnekelse av hela den politik Norge hadde fört och ett utlämnande av allt det som räddats — handelsflottan och Norges Banks gullbeholdning. Bara én möjlighet stod öppen.»

Noe mer presist kunne kanhende selv herr Hambro uttrykke seg. I 1945 erkjente han riktignok at man i 1940 — 45 måtte bruke både «fortolkning og fortolkningskunst» for å sikre seg utenlandsk sympati. I 1952 skulle vel ikke dette være så makt-påliggende lenger. Og slett ikke skulle det vel være nødvendig å ty til en «förnekelse» av den faktiske sannhet.

Eller — kanskje kjenner odelstingspresidenten ikke selv idag noe til den «overenskommelse med tyskarna» som heter Trondheims-kapitulasjonen av 10. juni 1940?

H. N. H.

etter den ventede «frigjøring») kan komme til å ramme noen av de beste på den norske hjemmefront. (!!!) Norske patrioter eller personer som har ytet de norske oragnisasjoner store tjenester, finnes selv i ledende stillinger innen motstandernes rekker. De har ofret langt mer enn oss andre, fordi de har møtt forakt fra hele det norske folk og har mistet alle sine venner. Disse folkene kunne vi av mangel på kjennskap til deres virksomhet lett komme til å la dele nasistenes skjebne. Det må ikke skje, skriver «Krigens gang».

Hvor er disse folkene idag?

Potemkin.

Fra barnefronten

Det var overfylt i teateret. Det var amerikanere og europeere fra FN og koreanere fra hjemsokeles front, det var herrer i smoking — slike ikke stridende, men blodtørstige, og det var skjønnedamer i Østens og Vestens eleganse slik som krig fører med seg — og så var det naturligvis soldater på permisjon, for hvem forstillingen egentlig offisielt ble gitt.

Men det var en ung mor som ikke hadde fått noen babysitter og som derfor hadde sitt spebarn med.

Midt under en av «Tosca»s bevegde scener begynte den lille å hyle høyt, og selvfølgelig ble det hysset høyt fra mange kanter, ikke minst fra de frigide, skjønnedamers side:

— Hyss, uforskammet. Få ungen ut!

Men! Da var det en av soldatene i bakgrunnen av salen, der hvor frontkjemperne selvsagt hadde fått plass i en så krigersk forsamling, som reiste seg og ropte ut over salen:

— Stans heller musikken og sangen! La oss heller få høre barnet. Jeg har ikke hørt en baby gråte på tre år.

Og alle soldatene i teateret stormklappet.

DET ER SAGT:

«Alliansen mellom de demokratiske vestmakter og Russland for å knekke Tyskland var å drive djevelen ut ved Beelzebub. Nå står kampen mellom demokratiene og kommunismen, men samtidig er det i demokratiene en tydelig utvikling i retning av den totalitære stat».

(Johan Scharffenberg i Farnand nr. 16/52).

Terje Vigen —

og de mange andre i engelsk prison

Han sad i «prisonen» i lange år, det siges, i fulde fem, hans nakke bøjed sig, grått blev hans hår av drømmene om hans hjem. Noget han bar på, men gav ej besked, — det var som hans eneste skat. Så kom atten hundred og fjorten med fred, de norske fanger, og Terje med, førtes hjem på en svensk fregat. . . .

Det er visst ikke lenger comme il faut å lese eller sitere noe fra Henrik Ibsens dikt «Terje Vigen». Øyboerne i vest vil vel ikke like det, for det minner om en tid som de helst vil glemme. Og derfor skal heller ikke norske skolebarn lese for meget av den slags, for det kan bringe en snev av tvil inn i deres sinn. Og da så. . . .

Men når vi allikevel minner om det er det fordi den danske professor Carl Roos har gitt ut et verk «Prisonen. Danske og norske Krigsfanger i England 1807—14». Det er en gripende beretning om 7000 norske og danske sjømenn, som under krigen med England 1807—14 henslepte år av sitt liv på de engelske fangeskip. Man følger fangene fra det øyeblikk de føres ombord på prisonskipet og utsettes for sult, kulde, stank, utøy og menneskelig brutalitet. Mange bukket under, men etterhånden bragte fangene selv orden ut av kaos.

Professor Carl Roos har beskrevet fangelivet i alle dets faser. Det første møte med fangeskipet gjorde ofte et uslettelig inntrykk på de norske og danske fanger. Bak kanonportenes jerngitter så

de uthungrede ansikter som skar vanvittige grimaser og på dekket løp de elendige omkring med langt hår og skjegg, kledd i filler, hujende og skrikende etter mat. Noen av dem var forlenget falt sammen i motløshet og sorg, og mange hadde mistet forstanden. Noen ble grepet av voldsomme raserianfall. — Slagsmål og drap fant sted, men det blandet de engelske fangevoktere seg ikke opp i. Krigsfangene befant seg nesten utenfor loven. Hva angår maten, var det stillet penger til disposisjon, men leverandørene tjente seg rike på å levere fordervede varer.

Kriminaliteten var til å begynne med stor blant de sultende fanger, som stjal mat, tobakk og klær fra hverandre, men deres innbyrdes rettspleie kom etterhånden i funksjon med arrestasjoner, forhør, dom og straff. En tyv fikk fra et til fire dusin slag tamp, og de som ikke ville holde seg rene og fri for lus, fikk også tamp.

Fluktforsøkene var mange og kostet ofte liv. Mange arbeidet seg ut gjennom skipsiden, undertiden etter først å gjennombrutt dørken til lasterommet. Ikke så få druknet på veien inn til kysten eller omkom i mudderet, hvor man senere fant dem døde. Hertil kom de som falt for vaktpostenes kuler. Epidemier herjet med uhyggelig kraft og dødsfallene var så mange at man hadde vanskelig for å overkomme transporten av lik til

begravelsesplassen iland. Sykepassererne bestjal de døende og brakte dem ennå levende til likhuset på dekket.

Kosten ombord i en av prisonene beskrives slik av den danske understyrmann Jens Christian Hansen Krog i hans dagbok, som er oppbevart: . . . «. . . for meget til å dø av, for lite til å leve av. Det eneste som haves rikelig er kaldt brakvand. Suppen er vand, kjødet som suppen just har lugtet til, er som en trepind. Brødet er en bagatel som man spiser i løbet at et øyeblikk. . . . for resten må tarmene larme så meget de vil og skrike av sult. Resultater er at man går her og tumler om og ser ud som nogle benrader og magter lemmene knapt at bære kroppen».

Tilslutt lykedes det den danske stat å komme fangene tilhjelp. Fra desember 1808 mottok fangene dagpenger av statskassen. Beløpene var ikke store, men de stillet de danske og norske fanger gunstigere enn andre. Engländerne hadde ikke noe å innvende mot at pengene fra den danske stat ble ekspedert gjennom et vekselersfirma i London. Pengene stanset imidlertid ved Statsbankens fallit i 1813.

Det store vendepunkt for fangene inntraff da den

norskfødte danske prest Ulrik Frederik Rosing påtok seg å organisere hjelpearbeidet. Banjerne på noen av prisonskipene kom til å likne verksteder eller markeds plasser, hvor det ble laget skipsmodeller, sjakkbrikker, strikkete huer og mange andre ting. Men allikevel knep det med å slå tiden ihjel. Spillelidenskapen var til sine tider voldsom især blant franskmennene. Jens Krog noterer i sin dagbok, at fangenes rom ombord på prisonen «Brave» var så full av spillebord at engländerne skred inn og konfiskerte dem. Men kort tid etter gikk hasardspillet like livlig som før. «Det er mange som ikke alene forspiller de dagpenger de får, og som kunne være bedre anvendt, men endog selger klærne på kroppen for å få noe å spille med». To franskmenn, som hadde satt alt de eide overstyr, spilte i mangel av noe annet om en engelsk sersjants liv. Den tapende drepte ham og ble selv hengt.

Blant fangene fra Norge og Danmark var det gutter fra 10—12 årsalderen. Mange av dem ble ofre for de perversiteter som i stor utstrekning trivedes i prisonens kvinneløse atmosfære og ble ødelagt, før man på engelsk side ble oppmerksom på forholdet og løslot de yngste.

Men det var også lyspunkter. Mange benyttet anledningen til å lære navigasjon og skaffet seg eksamensbevis fra stedets eksperter. De danske

fanger startet også et teater hvor det ble spilt komedier av Holberg. De laget kulisser og kostymer, og Holberg ble endog oversatt til engelsk.

En av professor Carl Roos' viktigste kilder var den førnevnte dagbok av Jens Krog. Den ble ført fra dag til dag under hele hans fangenskap som varte seks år, fem måneder og 22 dager. Denne skildring har vært forfatterens første inspirasjon og ligger sikkert til grunn for hans konklusjon: «For tilbakeblikket står livet i prisonen tross alt ikke blot sort, det udsender også stråler af lys, de udgår fra en ukuelighed der ikke veg for noget tryk, skønt trykket synes sterkere end hvad mennesker kan bære. Vi konstaterer dette med særlig fornøjelse, da det dreier sig om landsmænd, men tillægger ikke landsmænd en sådan evne fremfor alle andre, da mennesker af andre nationer under lignende kår har vist samme kraft, og også dette glæder. Også andre nationer er mennesker og deres evne til opret gang i onde dage styrker vår agtelse for det ædelt menneskelige og dermed tilliden til os selv, ikke mindre end synet af selvbeherskelse og jævnmødighed, når lykken er god».

Og så kan da enhver etter dette finne ut, hvordan Terje Vigen hadde det i engelsk prison. Det var mange før ham, og det kom også mange etter. Tenk bare på dem, som sat på Akershus i fredens år 1945, da Norge var okkupert av engländerne!

***

«Den lille løytnant»

Engang under valgkampen i 1912 kom general og forsvarsminister Ivar Aavatsmark til Steinkjer og holdt foredrag. Han talte om den nye hærordning, vi hadde fått og forklarte hvilke hensyn det var som hadde gjort seg gjeldende da vi nu var gått over til en moderne organisasjon med regimenter og divisjoner. Han ga tilhørerne en grundig forklaring, for han var vel inne i sakene da han hadde vært med selv under utarbeidelsen av den nye organisasjonen.

Så var han ferdig. Folk klappet, og opposenten spratt opp:

«Jeg kan ikke være enig i talerens forresten helt utmerkede fremstilling. Jeg mener nemlig at en hær må være demokratisk!»

Så satte han seg og hans

tilhengere snudde seg mot Aavatsmark.

Demokratisk! Det var nett opp ordet! Stikk den De, Ivar far!

Så reiste generalen seg, så ned på opposenten og bemerket tørt:

«Demokratisk? Kanskje De vil fortelle meg hva De mener med en demokratisk hær?»

— — —

Jeg kunne hørt den bekjente knappenålen falle. Det ble dødsstille mens byens opposent og store mann ble hvitere og hvitere i fjeset av sinne. For han kunne ikke svare på spørsmålet. Og tilslut strok han knurrende på dør, mens publikum ble sittende igjen uten å få vite hva en demokratisk hær er for noe.

*

Det er trist at den omtalte opposent ikke fikk leve til idag, for da kunne han ha pekt på Heimevernet og uttalt:

«Heimevernet er hva vi nordmenn forstår ved demokratisk hær. Den er akkurat noe for oss! For i «Tønsberg Blad» for 13. april 1953 står det at Heimevernet er «en bred, folkelig i stor utstrekning frivillig militærorganisasjon, ideelt tilpasset både det norske folkelynne, landets økonomi og våre militære behov.»

Og «Hedemarkens Amtstidende» for 11. april i år snakker om «Heimevernets små, lett disiplinerte og ytterst individualistiske avdelinger.»

Dette ville opposenten sagt. —

— — —

Men «Lett» disiplinerte hores ikke bra ut og «ytterst individualistiske avdelinger»

klinger slett ikke bedre. Så det demokratiske Heimevern er nok skrøpelige greier som sikkert ingen frontkjemper vil gi noen attest for brukbarhet.

Det er ganske underlig at folk har så vanskelig for å forstå at enhver god hær er demokratisk. I en god hær står alle mann last og brast med hverandre, sulter, tørster og dør for hverandre. — Og for den forståelsesfulle offiser faller det naturlig å være kamerat med sin avdeling. Det er ikke «udemokratisk» å føre striks kommando og forlange orden og disiplin. — En offiser er ikke av den grunn hverken «sølv- eller gullgalonert morder».

— — —

Da Verdenkrig I hadde rast noen måneder, sto det i et tysk blad en artikkel om «den lille løytnant».

«Hvor er nu den lille løytnanten» som var gjenstand for slik kritikk i vittighetsbladene? Han som ble skildret som en slapp og ugidelig dagdriver i nypressede bukser og støvfri uniform. Hvor er han nu?»

Og bladet svarer selv på spørsmålet:

«Han er borte. Fallt på sin post som observatør i fremskutte stillinger, død i spissen for sin stormtropp. I tusenvis er vår lille løytnant revet vekk av krigens herjende stormkast, veiret hen som høstens gulnede blade.»

— — —

Slik var løytnanten i verdens beste hær, i hæren med «kadaverdisiplinen» Måtte Heimevernets «lett disiplinerte» og «ytterst individualistiske» løytnanter ikke få dårligere ettermæle når Ivan banker en dag på mor Norges morkne dør, og forlanger å bli sloppet inn.

«Publikanen och Skökan står som de enda interessante föremålen för modern evangelisk-luthersk förkunnelse. Den kristne är inte och skal inte försöka bli bättre än dem, menar teologerna. Denna syn på människan som radikalt ond ger indirekt opphov til «odium theologicum», det prästerliga hatet, som då och då gör luften oren i kristna kretsar, påpekas i denna ar-Nordquist skriver bladet tikel av teol. lic. Gösta Nordquist,» skriver bladet «Expressen» hvorfra vi i oversettelse bringer teologenes artikkel.

Hvorfor er odium theologicum, dvs. det er hatet som skriver seg fra teologer, så meget bitrere enn annet menneskelig hat? Slik omtrent ble det engang i vår spurt i en kvellsavis i sammenheng med den berømte biskoppaffæren i Strängnäs. Spørsmålet er u-nektelig av stor psykologisk — og kanskje ennog av teologisk — interesse. Det er derfor umaken verd å forsøke å besvare det. Men først må man i så fall gardere seg imot enhver form for billig skadefryd i stil med: se på prestene, kjærlighetens og den høyeste moralske forkynnere, de er ikke det miste bedre enn andre.

Teologene kan selv imøtegå et slikt argument på en behendig og avvepnende måte. Den kristne er ikke og skal ikke forsøke å bli bedre enn de ulykkelige medmennesker, som utenfor Kirken crawler omkring i syndens store hav. Særlig vi som studerte teologi på en tid, da navn som Karl Barth og Anders Nygren var som mest i skuddet, ble innforljet i dette syn. Foreleserne i systematisk teologi dundret samstemmig mot idealisme og partisme, som begge vil inspirere mennesket til

«Det prästerliga hatet»

En artikkel av theol. lic. Gösta Norpquist

gjennom personlige avgjørelser, å høyne seg, tukte seg og søke gjennom personlige avgjørelser skritt for skritt å bli herre over det onde innabords. Ethvert minste forsøk på å bli et bedre menneske stemples av den balthianske forkynnelse som ukristne tendenser. For den som slår inn på selvforbedringens vei havner i selvfrelsningsmetoder. Det samme argument har fra teologisk hold i mange tilfeller blitt rettet mot sjelelegekusnten, som jo forutsetter sjelens egen inneboende evne til selvhelbredelse og frigjørelse.

Tilbake stod så publikanen (det offentlige menneske) og skjøgen som de eneste interessante formål for moderne evangelisk-luthersk forkynnelse. Og det var jo på den tiden da disse to var formål for liten oppmerksomhet. Lenge nok hadde man rynket på nesen av dem og sett dem over hodet gjennom bedehusvinduer og fra den kirkelige syforenings ovnkrok. Men for både «det offentlige menneske» og skjøgen hadde det sikkert vært bedre med litt realistisk psykologisk forståelse av deres stilling og forutsetninger enn med en rettferdigerklæring i den kirkelige teologiske jurisdiksjons forheng. For med reel psykologisk forståelse kan man få utforsket hva det er for slags omstendigheter i menneskepsyken, i hjemmet og i samfundet som gjør folk til publikaner og skjøger. Hvoretter man med lempelige midler kan søke i tide å rydde unna de faktorer som bringer menneskene til fall. «Rettferdighet gjennom troen alene» kan være den eneste redningen for mange mennesker. Men den må ikke opphøyves til

den eneste veien til sjelelig frigjørelse. Dette av følgende årsaker:

Rettferdiggjørelse «gjennom troen alene» fastholder den innen den protestantiske teologi hevdete tro, at mennesket av naturen er ondt og mangler gode, oppbyggende krefter. Det er i virkeligheten troen på menneskets «radikale ondskap» som har bidratt til å ødelegge individenes sunne selvfølelse og selvhevdelse, noe som i sin tur bereder jorden for de store diktaturer. Det er ikke uten grunn at vi selv her på hjemmeplan kan merke et gnaske godt samarbeide mellom en statskirke som preker «menneskets radikale ondskap» og en statsmakt som mindre og mindre tar individets behov for selvbestemmelse på alvor.

Det er ikke likegyldig hva et folk tror og tenker i religiøse og teologiske spørsmål. Machiavelli, Mussolini, Hitler og andre diktatorer har bygget sin statslære på teorien om menneskets «naturlige ondskap». Og det er ingen tilfeldighet at man i Luthers hjemland adlyder autoriteten til døden for hele folket.

Det er også synet på mennesket som radikalt ondt, som indirekte er opphavet til odium theologicum, «det teologiske hatet». For en livsanskuelse, som prinsipielt nærer mistro til mennesket og menneskets egne resurser for å være god, presser inn i menneskelivet et ensrettet tanke- og oppførselssystem, som undertrykker vesentlige, livsduelige sider og reaksjonsmåter hos individet. Spontaniteten går tapt. Tenk bare på seksualdriften og selvhevdelsesbehovet. En ung kristen mann, som jo er nødt til å under-

trykke seksualdriften, får mere «urene tanker» enn en verdslig yngling som på en sunn og naturlig måte skaffer seg utløp for sine drifter. Den sistnevnte får sitt følelses- og fantasiliv avlastet og avspendt gjennom en sunn og realistisk tilpassning til driftens krav, mens den førstnevntes hele uopplevede driftsliv beleirer hans fantasiliv og oppmerksomhet som en ond og tvingende makt. Den plage, som abstinensen volder ham, setter igang kompensatoriske prosesser i hans sjel. Hatet er den umiddelbare konsekvens av undertrykte naturlige behov og anlegg. Men hatet behøver ikke å gå seg uttrykk i uhemmet angrepslyst, men kan iklede seg den moralske kjempes, de famatiske reformators eller de «av kjærlighet» strenge foreldres tilsynelatende rene rustning. På tusen andre måter, f. eks. i måten å si «sannheter» like i ansiktet på folk kan hatet komme tilsyne. For ikke å tale om alle uavvitende uttrykk som undertrykkede følelser gir seg.

Både den kristne virksomhet og den psykiske hygiene skulle vidne på en felles vei til forståelse, hvor vi i fellesskap går ut fra premissene om at mennesket ikke av naturen er ondt, men at det er **undertrykket menneskenatur som gjør mennesket ondt, det å være bekjennende kristen eller ikke.**

Den kirke som fremturer i å ville prese menneskenaturen inn i fikse, ferdige og for alle like følelsesmonstre, begår vold mot menneskenaturen. Og det hevner seg bl. a. i form av det odium theologicum, som gang på gang gjør luften så uren i kristne kretser.

Går vi over til f. eks. selvhevdelsesbehovet, så kan man lett merke at det kristne ydmykheitskravet ofte tillempes slik at det virker undertrykkende på det sunne og berettigede selvhevdelsesbehov. Derav fødes hat i det skjulte. Mange prester gjør således vold på sine maskuline instinkter gjennom den bukkende ydmyghet, som kirken stadig påpassede anseelse, det kirkelige velgerkorps smak m. m. påtvinger dem. At det siden ikke blir megen ekte kjærlighet tilovers for den innbyrdes omgang er begripelig. Og få ting er så ulidelig — d.v.s. innhule — som yrkesmessig utøvet ydmykhet og kjærlighet.

Den mangel på respekt for sin vitenskap som teologien ofte nok får erfare ved universitetet og annetsteds, er egnet til ytterligere å avkrefte hans følelse av en selv-tendig eksistensberettigelse. Selv i skoler og forsamlinger får teologen kjempe på tusener måter for å vinne den nødvendige aktelse for sin stilling. At det undertiden hos ham selv vokser og lagres en ulyst, som i ulykkelige tilfeller kan gi seg uttrykk i eksplosjoner av teologisk hat, idet kampen reduseres til en kamp om maktposisjoner som ennå kan vinnes, er ikke vanskelig å forstå.

Da jeg ble presteviet fikk vi som minnesord: tjenesten går ut på å møte alle. At som tjenere forutsetningsløst å møte sin neste er sjelesørgerens oppgave. Men det skal skje nettopp forutsetningsløst. Oppgaven er å hjelpe enhver til å utvikles ut fra dennes egne forutsetninger samt å bidra til dennes frigjørelse fra forestillinger og forhold, som undertrykker hans natur — og gjør ham ond. Vi burde ikke være til for å binde menneskene i lærer og forskrifter, men for å ta vare på den fritt voksende personligheten.

Kirken vil sikkert en gang angre

Fhv. sokneprest Poulsen skriver i «Vårt Land»:

Spørsmålet om dødsstraffen og dens moralske berettigelse er igjen blitt aktuelt ved ekteparet Rosenbergs henrettelse. En har inntrykk av at overalt i verden ble rettsforhandlingene fulgt med stor spenning, og mange har følt dyp sorg da alle benådningsandragender ble endelig avslått og dødsdommen underskrevet og eksekvert.

Vårt Land skriver i en leder den 16. juni: «Her gjelder det et par mennesker som allerede har sittet med dødsdommen over sine hoder i årevis med alt hva det fører med seg av sjelelig press og lidelser. Det er en form for «tilleggsstraff» som har sin grunn i rettssamfundets mange utveier til å få sin dom utsatt for eventuelle nye prøvninger. Når det hele trekker ut i årevis, blir det bare av den grunn et spørsmål om ikke straffens beger alt er fullt at nåden må få sin plass.»

Disse ord som er båret av den rette forståelse og menneskekjær-

lighet vil vel de fleste kunne under-skrive.

Folkets rettsfølelse har forandret seg i løpet av de siste år. Dette gjelder særlig dets stilling til dødsstraffen. I årene nærmest etter krigen da den ene henrettelse avløste den annen, var det lite å merke til en alminnelig folkereaksjon. Et Oslo-blad skrev i den tid i anledning fhv. «minister» Schanches domfellelse at det var hans egen skyld at han hadde sittet og ventet så lenge på den endelige avgjørelse, idet han har prøvd alle juridiske utveier for å slippe døden. — Det står kulde fra disse ordene. Ingen kan fortenke en dødsdømt i at han kjemper for sitt liv så lenge som det er en gnist av håp.

Det er umenneskelig og barbarisk at mennesker, nedbrutt gjennom års angstfulle og sjelsopprivende, venter på døden, med makt skal slepes til retterstedet. Det er også umenneskelig og ukristelig at den dødsdømtes pårørende, hustru, barn og foreldre, skal bli straf-

fet på den ubarmhjertigste vis, endog meget mer enn deres kjære som blir henrettet. For de sjelesår som blir dem tilføyd vil aldri så lenge de lever kunne leges. Vi kan her tenke på Rosenbergs to sønner.

Til alt dette kommer så den forferdende ting at unge menn blir kommandert til å skyte sine landsmenn som står foran dem bakkundne og med bind for øynene. I en samtale som undertegnede hadde med den tidligere statsminister for noen år siden, innrømmet han riktigheten av dette, fortalte også om at hustruer og barn til de dødsdømte hadde kommet til ham og bønnfaldt om nåde. — Men til tross herfor kunne han ikke gå inn for benådning av de dømte.

Jeg tillater meg å gjengi et brev fra en dødsdømt. Det ble smuglet ut av fengslet, sendt undertegnede og offentliggjort i Verdens Gang for 22. november 1947:

«Det skal være likhet for loven. Noen dødsdømte er skutt. Derfor må alle dødsdømte skytes. Så sier dødsstraffens forsvarere. De ser ikke at det råder den mest opprørende ulikhet blant de dødsdømte. Det å bli skutt — dødsøyeblikket — er i seg selv ingen straff. Eksekusjonen er hurtig og smertefri. Det å være død er heller in-

gen straff for den døde. Sorgen og smerten hos far og mor, hustru og barn er en hard og bitter og grusom straff, men den rammer på ubestemt åremål de uskyldige.

Det som er straffen for en dødsdømt, det er å vente. Det er å vite at livet skal slutte før naturens lover tilsier det. Det er å tenke seg eksekusjon og grue for døden — våkne om morgenen og huske: Du skal dø snart!

Også dette er en hard og grusom straff.»

Det er det sørgeligste av alt at ikke kirken som skulle være en talsmann for barmhjertigheten gikk til samlet angrep på dødsstraffen. Biskop Schjelderup har uttalt: «At kirken ikke har kunnet hindre dødsstraffen, ja ikke engang har kunnet si et myndig ord imot den, er vel det mest forstemmende av alt som er hendt siden frigjøringen. . . Kirken vil sikkert en gang bitterlig angre hva den forsømte. Når det virkelig blir alvor for den at det er Gud alene som rår over et menneskes evige skjebne.»

Som før nevnt har folkets rettsfølelse utvilsomt forandret seg i de aller siste år. I siste nummer av Spektrum skriver redaktøren, Ernst Sørensen: «Rettslivet har en meget langsom forvandlingsrytme. Det har ut fra sin natur

en avgjort konserverende tendens. Lover som har vært prøvd og har holdt i generasjoner, lever sitt skinnliv videre lenge etter at den rettsfølelse som skapte dem er død. Og en ny spirende rettsfølelse vil alltid få sin hardeste dyst med disse spøkelses.»

Dødsstraffen er jo bare midlertidig avskaffet her i landet. Spørsmålet er da når det igjen blir aktuelt å henrette mennesker, om folkets forandrede og humaniserende rettsfølelse kan bli så sterk at den kan motstå den konservative rettsoppfatning og vinne over den.

Oystein Poulsen,
fhv. sokneprest.

Jødene

En amerikansk statistikk viser at det ved den annen verdenskrigs slutt var flere jøder enn ved dens begynnelse. Allikevel beskyldes tyskerne for å ha tilintetgjort 4-6 millioner av dem i gasskamrene. Det er noe som ikke stemmer her; og enhver kan gjøre sine refleksjoner. At millionene i gasskamrene er en teknisk mulighet har lite å si i propagandaen . . .

Fra vår lesning:

Man tilbringer halvparten av sin tid med å ønske seg ting som de kunne ha hatt, hvis de ikke hadde tilbragt halvparten av sin tid med bare å ønske seg dem, sier Alexander Wollcott. — Det er denne livsflukt, som vi må vokte oss for i vår kamp for rettferdigheten. Det gjelder ikke bare å ønske og overlate resten til andre. Det gjelder å handle. Er DU med?

Sovjetunionen har ført og fører en konsekvent politikk med sikte på å bevare og konsolidere freden, en politikk som tar sikte på kamp mot forberedelse og iagngsettelse av en ny krig, en politikk som går inn for internasjonalt samarbeide og handelssamkvem med alle land, en politikk som går ut fra Lenins og Stalins teser om muligheten av at to forskjellige systemer — det kapitalistiske og det sosialistiske — i lang tid kan leve side om side i fredelig kappestrid.

(Malenkov i sin tale ved Stalins bære).

Høyesterett har sagt... og dermed skulle det være utenfor enhver diskusjon, at her har den høyeste visdom truffet sin endelige avgjørelse. Det skjedde 9. august 1945, da høyesterett med 7 mot 4 stemmer erakket at passivt medlemskap i N S var straffbart. Og dermed begynte lavinen å rulle. Juristene syntes å være vettskremte og det var ikke plass for selvstendig tenkning. — Men det gjaldt jo bare de så foraktelige NS-folk, og da var det jo ikke så risikabelt. Disse var jo uten vern, forlatt uten direktiver fra dem, som hadde det høyeste ansvar under okkupasjonen, og de hadde ingen trøst å finne hos dem som skulle forvalte loven og profetene. — Men nå 8 år etter, er tilliten til høyesteretts ufeilbarlighet ikke lenger så grunnfestet. Høyesterett har nemlig trakkert den såkalte intelligens i bedene ved sin dom i spørsmålet om fremvisning av filmen «To mistenkelige personer», en film om en av de vergeløse i samfunnet. Og da forsikrer en av de mest skrivende, selveste Peter Bendow, at også når det gjalt en høyesterettsdom, da kan Homer stundom sove og at det kunne være tvil om at denne dom var innenfor rammen av Grunnlovens § 100. — Det er andre toner enn dem vi

har vært vant til, men så gjelder det såkalte «gode nordmenn» og en dom som går dem imot må foranledige «at norsk litteratur tar aktive skritt for å verne om sin frihet», som det heter i en resolusjon fra Forfatterforeningen. — La oss huske dette til en annen gang, som vel kan komme.

Husker Dere tomatkrigen? Oslos husmødre gikk til direkte aksjon mot selveste LO og regjeringen Gerhardsen, som mobiliserte alt hva de maktet av uvilje mot Spania og ikke engang ville ha de så ettertraktede vitaminer fra Francos land. Det er likesom, ingen lenger vil tale om dette forsmadelige nederlag, da kvinner selv sto opp til strid og vant over hele linjen, selv over den allmechtige LO. Men det har ikke forhindret at folkene i UD's barnekammer har benyttet enhver anledning til å demonstrere sin allvitenskap og allmechtighet i utenrikske saker. Hva det har kostet oss, får ingen vite, for vi har jo ikke noen åpen opposisjon lenger her i landet. — Imidlertid må nyttårshelgen ha vært tung for våre bolde frihetskjemper. Først går UNESCO hen og innbyr Francos Spania til sine forhandlinger, og så kommer det formastelige USA og treffer avtaler med Franco om opptagelse av Spania i den vestlige verdens forsvar mot kommunismen. USA får baser i Spania mot å gi økonomisk og militær hjelp, Spania får amerikanske våpen, mens amerikanske ingeniører moderniserer de spanske luft- og flåtebasen. Og dette skjer, mens det tapre Norge, som ikke bare vant den annen verdenskrig, men også førte an i kampen mot Francos Spania, må sitte og se på! Tvor er så vår årvåkne utenriksledelse? Er det ikke på tide å mobilisere nederlagsmennene fra Tomatkrigen på bryggene i Regjeringsbyen? Julematen kan da vel ikke ha gjort dem alle sløve.

Når vi tenker tilbake på fem års okkupasjon og på «de fæle tyskerne» som det ennå går sagn om, kan det ha sin interesse å gjengi litt statistikk fra selveste Associated Press: Amerikanske soldater som er stasjonert i Storbritannia, Tyskland og Frankrike har i den seks måneders periode, som avsluttedes 31. oktober sistleden, begått ialt 1399 forbrytelser, opplyser det militære hovedkvarter.

Av de alvorligste forbrytelser var 3 mord, 74 tilfeller av voldtekt, 461 grove overfall, 57 røverier og 307 tyverier. De resterende forbrytelser fordelte seg på svartebørsvirksomhet, valutasvindler, narkotakamisbruk, smugleri og selvmord. Men hovedkvarteret, som gir disse opplysninger, fremhever at soldatene begår ferre forbrytelser idag enn gjennomsnittet for 1951 og det er da en trøst. — Det var etter sigende ca. 400 000 tyske soldater i Norge under okkupasjonen. Tenk om, ja det er visst best ikke å tenke....

Herrekapper solide militærfas. nedsatte til kr. 90.—
Lakenstaut 135 cm. kr. 4,75.
Lerret 88 cm. kr. 1,75.
Blomstret kjolestoff — pene mønster kr. 3,50-4,10-4,40.
Skotskrutet kjolestoff kr. 3,10.
Flanell kr. 3,10. Ensf. bomstoff 80 cm., brunt, blått, rødt kr. 2,80. — Silkestrømper, to par kr. 10,—. Nylon kr. 6,— og 9,50.

J. Lihaug & Co. A.s
Bø i Vesteraalen.

Overrettssakfører
Ketil Harnoll
Munkedamsv. 5, Oslo
Tlf. 42 21 30

Vekkerur

Kr. 19,—, 21,75, 23,75, 25,75, 28,50. Beste kvalitet. Jung-hans rød, grønn, blå og gul. Sendes mot oppkrav.
Urm. R. GJESSING
Drammen.

KONTORPLASS

Stillingen som kasserer og bokholder ved A/S Margarinfabrikken Hålogaland, Finneidfjord ledig. Snarlig tiltredelse. Søknad med attester og lønnsforlangende sendes

Johan Fineide,
Finneidfjord.

SALGSKONTOR

— nystartet — Østlandet .. selger Deres små og store artikler på provisjonsbasis.
Bill. mrk.: «Salgskontor.»

Skrivemaskiner

Et mindre parti Rheinmetall Portable med koffert og 1 års garanti ankommet. Pris kun kr. 538.—. Avbetaling innrømmes.

SVERRE JACOBSEN
Ilseng.

Sambandstrykkeriet A/S — Oslo.

Gårdbrukere!

«Fres» 1000 ltr. dampkoker
«Gjeteren» elektrisk gjerde
«Norlett» melkekjøler
«Norlett»-Nordli og F. T. hjulredskap for såvel hest som traktor
«Sjølgod» lunnedrag
«Spiralis» vedkløver

Be om brosjyre og priser.

H. SNAPRUD & CO. - Kongsberg

BILER — MASKINER — REDSKAPER
Tlf. 885 — 248

TIL ALLE FHV. FANGER!

Hvis du ennu husker noen muntre historier fra fengsel og fangeleir, så skriv dem ned og send dem til meg. Særlig anekdoter som belyser vaktpersonalets åndelige og kulturelle nivå, men også andre komiske ting. Men gjør det straks!

D. Gjessing, Hølen p. å.

FORBINDELSE

søkes med fagmann (gjærne bedrift) i nærings- og nytelsesmiddel-bransjen for fremme av forbruksartikkel med stort salgsmarked.

Bill. m. oppl. mrk. «Nyhet — Forretning».

Barnløst ektepar

søker bolig. Et værelse, eventuelt adgang kjøkken, forskudd kan betales. Referanser skaffes. Billett mrk. «Hurtig avgjørelse» i exp.

TANNLEGE MAAMOEN
Hansteensgt. 2. Tlf. 44 36 99.

Jeg kjøper og selger
**METALLER, — FLASKER,
FILLER m. m.**

**Hillerøds
Avfallsforretning
LILLESAND.**

FARGELEGGING
reproduksjon og forstørrelser utføres fagmessig og førsteklasses. Send bilde eller film. Fargel. forst. 18x24 cm. etter film kr. 15.— etter fotografi kr. 18.—. Alm. forstør. uten fargel. kr. 6.—.

Alt + oppkr., geb. & porto.
**Harald Hovind,
Buene pr. Tvedestrand.**

ARBEIDSSKJORTEN *Extra* sendes portofritt ved kjøp av 3 eller flere for kun kr. 14,90 pr. stk. Leveres i nr. 37/44 i grønn, grå og olivengrønn. — Kvaliteten er *extra* god, men blir du likevel ikke tilfreds så send varene i retur og du får dine utlegg godtgjort og pengene tilbake.

O. O. Tokle A.s
Isfjorden.

FESTSANGER, TALER, prologer o. l. av alle slag skrives.

Kai Normann, Høllen i Søgne.
Tlf. Kr.sand S. 6047.

KAMPFELLER!

Fra ca. 20. august blir Strandstua, beliggende ved Tvedestrandsfjorden ledig. Utstyr og plass til 5 (unntatt sengklær). Kr. 30.— pr. uke. Sjøbad. Båt. Fiske. Skogsbær. —

Ref.: red Brun-Knudsen.
**Harald Hovind,
Buene pr. Tvedestrand.**

Nils Aalholm

Akersgt. 57 — Oslo
Tlf. 33 43 42 — 33 43 11

Assurans & Reassurans
Spes. automobilforsikring og
leiekontrakter

Frukttrær

Motorsprøytebehandlet, sykdomsfri, kraftige 1. kl. N.S. (Norsk Standard) krontrær med godt rotsystem tilsalgs for høstlevering 1953. Sender over hele landet forsvarelig pakket med røttene i fuktig mose. Epletær: Cox Pomona, Gul Gravenstein og Silkeple. Plommetrær Gulplomme- (også kalt Eggeplomme-) og Sukkerplommetrær. Ved bestilling av større partier, innrømmes rabatt. Skriv eller ring. Alle skriftlige forespørsler besvares i den rekkefølge de innkommer.

Sv. J. Hanto's Planteskole

Lunde, Telemark. Tlf. 86 B.

«FOLK OG LAND»

De som har mottatt innbetalingskort og ennå ikke sendt penger til fornyelse av abonnementet fra 1. juli bes godhetsfullt besørge dette gjortsnarest mulig.

P. Thjømmøe,
Postboks 122 Stavanger

FJELLGÅRD

med jakt- og fiskerettigheter (evtl. adg. jakt- og fiskekort i alm.) ønskes kjøpt. Evtl. hytte nær fjellgård. Bill. mrk. «7—800 m.o.h.»

FRONTKJEMPER

rekonvalesent ønsker leie et rom i august på fjellgård. Sørnorge. Bill. mrk. «Bilveit helt fram».

Bak jernteppet i Telegrafverket —

Forts. fra side 1.

unnvikende, for skulle hun kimme inn på alle grunnene til at hun meldte seg inn i N. S., så ble det kanskje en lang historie. Dere ville neppe ha forstått hinannen.

Isfronten i Telegrafverket begynte nemlig temmelig tidlig for mitt vedkommende, og lenge før jeg hadde tenkt på overhodet å melde meg inn i N. S. Årsaken var, etter hva jeg forstod, den at jeg som et selvstendig individ, syntes at ingen skulle diktere meg hvem jeg ville snakke eller være sammen med, og ganske sikkert også den grunn at jeg syntes det var synd på noen hundre unge gutter som gikk tilbunns en gang i begynnelsen av krigen, de var nemlig tyske. Men jeg tilføyer, og gjorde det sikkert den gang også, at det var det samme for meg hvilken nasjonalitet de tilhørte, jeg var imot alt som het krig. Nå, isfronten i Telegrafverket gjorde ihvertfall godt arbeide — for det var ikke lenge jeg holdt den ut — og det var kanskje en av årsakene til at jeg sa meg villig til midlertidig å fungere som tillitsmann i foreningen. Tillitshvervet ble jo av kort varighet, men lenge nok til at jeg syntes jeg måtte høre hjemme på en av frontene, og tok da mitt standpunkt. Det skal medgis at jeg var temmelig «grønn» når det gjaldt politikk, men jeg syntes det var en ærlig sak å ta et bestemt standpunkt. Men ærlighet varer nok ikke alltid lengst — jeg har ihvertfall fått en utpreget mistillid til gamle ordspråk.

Mistillid er også et ord som preger forholdet mellom dere som sitter i Telegrafverket og dømmes oss, og oss som blir dømt. Det er mitt høyeste håp at dere engang vil kunne forstå og innrømme at vi som gikk inn i N. S. gjorde det av forskjellige private grunner og årsaker, men at vi ikke mente annet med det enn å gagne vårt land og vår egen fremtid. Jeg kan ikke forstå annet enn at granskingen av de fleste har bevist det? Dere har jo ikke funnet noe graverende på noen av de jeg kjenner til, selv om det er brukt både en og to etterforskere og fullmektiger, sogar telegrafert til andre landsdeler som frk. Kirsti Sveen gjorde overfor meg, for å høre om jeg hadde agitert noen steder for N. S. Ja, jeg har avskrift av svaret i mine dokumenter: «Nei», sto der.

Jeg må si, og dere må tro meg, når jeg gjør en bra mannsord til mine: «Vi ville jo alle bare gagne vårt land, det er bare midlene som ofte er forskjellige, men målet er jo det samme for oss alle».

Og la meg så tilslutt si et par ord, som er ment i dypste alvor, og som må vekke dere opp til ettertanke før det er forsent å angre sin handlemåte overfor oss gamle kolleger: La det ikke bli flere selvmord eller ødelagte nervevrak av de gamle avskjedigede funksjonærer i Telegrafverket. Spenn ikke buen for høyt. Vis humanisme.

B. T. N.

Vi løfter —

Forts. fra side 1

tige talene og ha moro for en billig penge.

For taler må til. Især om bedriftene i 1940. Vår medfødte nasjonale beskjedenhet må ikke avholde oss fra å minne oss selv og andre om heltegjerningene fra det året — og siden også forresten. De bør aldri glemmes!

Olav Trygvason, Tordenskjold, de bønder fra Vågå, Lesja og Lom, og Flukten fra Tromsø, er lysende fakler på vår historiske triumfbue.

Især flukten. Det småklukker inne i oss hver gang vi blir minnet om denne bragd. Hvor utspekulert fint vi lurte tyskerne! — Vi kapitulerte og overga landet og folket med hud og hår og alt i hop og dro vår kos. Så måtte tyskerne og Hitler sitte igjen med skrapet og matløysa og kunne ha det så godt.

Liddeli lurt og fiffig gjort! Vi vant krigen likevel vi. — Eenestående i verdenshistorien.

Vi løfter glasset og hyller oss og hyller oss.

Men det er noe som kommer alt for lite fram i de offentlige talene som i den senere tid er holdt: Landssvikerne. Da var det likere i frigjøringsåret og årene etter. Da fikk de sitt velfortjente pass påskrevet.

I sin store toskeskap hadde de gitt seg til herhjemme og strevet og slitt for å verge og opprettholde Norges nasjonale liv og holde nød og sult borte fra folket. I sin frekthet gikk de i gang med arbeidstjeneste, matauking og hjelpearbeid av forskjellig art. De gav seg til å kjøpslå

med tyskerne og fikk dem til å skaffe oss et par hundre tusen tonn korn om året, fett og mye annet vi trengte, slik at vi ikke fikk lov til å sulte ihjel. Ja, de var endog så unasjonale at de opprettholdt polititjenesten og ville hindre «gulostene» og de andre tapre gutta våres (Les «Menn i Mørket» av Sunde) fra å sprengte i lufta norske fillebedrifter, svi av husene og knabbe til seg noen bunker elendige skitne sedler i bankene.

Vi må heller ikke glemme de unge erkeforrædere som kjempet mot bolsjevikene langt borte i Karelsens skoger.

Fy fan! tenker vi.

Men så fikk de på pukkel alle sammen også. Noen ble knallet ned på åpen gate, andre i hjemmene sine. Og da frigjøringa kom, ble hele hurven puttet inn. Et par tresnes ble skutt.

Sånt er friskt og sunt å høre og må komme mere og tydeligere fram i festtalene.

Apropos kringkastingen! Burde vi ikke nå snart få televisjon her i landet? Regjeringa og de som steller med slikt, bør gå inn for televisjon. Folket sjøl krever det. Sett igang en landsinnsamling. Be om dollarhjelp. Underutviklet land. Vi har good-will i Junaiten så lenge det varer. Nytt høvet!

Tenk å kunne få sitte omkring i bygd og by og se de ordensprydene herrer med sine damer trede inn i hallen, se de blomstersmykkete bordene, glassene fylt med perlende vin, kransekakene. Se rikstoastmesteren med æreslegionen på sitt bryst svinge bjellen. Ja, se det alt sammen. Det ville være som å sitte i teatret.

Og så bør vi kanskje, som det humane kulturfolk vi er, sørge for apparater til våre politiske fanger, til Axel Stang og hans fangekameraer, så de kunne få litt glede og hygge de også. Vi har ikke bare én gang, men mange ganger protestert og sendt resolusjoner mot fengsling og fangenskap av politiske motstandere både til Spania og til jernteppelandene, så vi er både følsomme og hjertevarme. Dessuten var vi blant de først som godtok og underskrev de såkalte Menneskerettigheter. Der står vel ikke noe om radioapparater eller televisjon til politiske fanger. Derimot står det visst noe om at ingen skal fengsles for sin politiske oppfatning, og at ingen lov skal ha tilbakevirkende kraft.

Slik skulle De —

Forts. fra side 1.

let var dobbelt. Man ønsket å avlaste trykket på vestfronten og samtidig å avskjære malmtransporten over Narvik.

Tyskerne kastet de fransk-britiske styrker på sjøen etter å ha jaget de norske, dårlig bevæpnede og trenede gutter foran seg.

Vi hadde ikke mobilisert i tide, enda vi visste at krigen kom. Vi turde ikke sette oss til motverge hvor det gjaldt England. Det var så meget, som muligens også er holdt skjult for Deres Kongelige Høyhet, som hindret oss i å gripe til våpen mot den virkelige overfallsmann.

De vegret Dem mot å forlate landet, men ble kommandert til det som offiser. De hadde sikkert god samvittighet, De ble jo holdt borte fra visse konferanser. Ære være Dem for at De er en mann der ikke vil forlate sitt folk i nød.

Når De en gang blir Konge vil De muligens komme til å uttale Dem tydeligere om Deres vegring mot å forlate landet.

At Nygaardsvold-regjeringen forlot landet sammen med Kongehuset og en del av offiserskorpset skyldtes bare at vi løp for livet. Vi kunne politisk ikke overleve skandalen hvis vi ikke fikk noen å dele den med. Det gjorde vi i London. Der lot vi oss bruke av den «gamle krigshisser» Churchill. Vi gjorde alt vi ble bedt om, for ikke å lande i BBC's papirkurv. Vi måtte sone for vår forsvars-nihilisme, spytte på alle våre ungdoms idealer. Tjene som brikker i den kapitalistiske krig, hvis vi ønsket å komme hjem — og bli statsminister, som jeg ble. Deres Kongelige Høyhet forakter meg vel i Deres hjerte. Det vil jeg kunne forstå, ja, jeg vil endog respektere det.

Vi gamle samfunnsstommere, fylt av hat til demokrati, Kongehus og militærvesen, vi som spyttet på kirken, som vi mente var bare et simpelt redskap i kapitalistenes hender, vi dalter nå med på alle områder. Ser De på mitt fjes, Kongelige Høyhet, så vil De oppdage at

Vi er jo på så mange måter et foregangsfolk og kunne bli et lysende eksempel for andre.

man får et slikt utseende når det indre løser seg opp.

Vi vil leve, bare leve og ha makt. Vi vil sole oss i fyrstelig selskap. Vi hatet det bare fordi vi ikke trodde å kunne komme i slikt selskap. Det var bare misunnelse og avindsyke, som førte oss til å tro på proletarietets paradiset i Øst. Nå sitter vi sammen med Kongehuset og alle dem som alltid har hatt vår forakt, fordi de ville stikke seg fram. Nå stikker vi oss fram alle sammen så godt vi kan og våre koner er veldig begeistret. Vi har glemt bakgården og den lille mann, vi er på veien til å bli medlemmer av det forhatte borgerskap. Snart er vi kapitalister og når Hambro er død, skal vi overta Høyre. Da skal fanden ta den dovne arbeiderklasse, som vi har suget ut gjennom alle år for å komme oss opp politisk.

Deres Kongelige Høyhet arver etter Deres far et folk vi med flid har råtnet opp for å få makten.

Det er den gave jeg og mine kan gi Dem på Deres 50 års dag.

Etter Torp talte de andre.

O, Frihetens gudinne!

Et Reutertelegram fra Washington fortalte 14. mai:

«Minst fem konsentrasjonsleirer, hvor farlige omstyrte elementer skal interneres i krigstid, skal nå settes i stand etter bemyndigelse av loven av 1950 om den indre sikkerhet. Denne lov sier, at en person som erklæres å utgjøre en fare for den nasjonale sikkerhet kan interneres på ubestemt tid uten mulighet for å kunne påberope seg Habeas Corpus-akten.» —

Vi har sagt det for og gjentar det her: Det er forbausende, hvor regien er den sanne i Vestlandene. Tross erklæringen om Menneskerettighetene kan hvem som helst settes i konsentrasjonsleir, når det behager de høye herrer, som skal ta seg av «statens sikkerhet». Det skjer ikke bare under skyggen av Frihetens gudinne, men også under Eidsvolds merke. —

Hvem var det som snakket så rystende om Hitlers konsentrasjonsleirer og som farer opp i raseri, når det er noen som forsøker å tale villig om Francos Spania og Perons Argentina? De har en rem av huden alle sammen som for lenge siden har sittet med makt. Og på det område er det såkalte demokrati ikke et hår bedre enn de så foraktede diktaturer. Det er snart bare navnet som skiller — og så det at vi ikke vet, hvem som er denne ensrettede regis egentlige opphavsmenn.

GODT RÅD

Gjør aldri forsøk på å omvende et sultent menneske.